

Sygn. akt II CSK 304/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

Protokolant Maryla Czajkowska

w sprawie z powództwa Fabryki Przyrządów i Uchwytów "B. – B."

Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko Fabryce Obrabiarek "J." Spółce Akcyjnej w J.

o stwierdzenie nieważności uchwały,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 18 listopada 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt [...]

uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 29 sierpnia 2007r. w całości w ten sposób, że stwierdza nieważność uchwały nadzwyczajnego walnego zgromadzenia spółki Fabryka Obrabiarek J. S.A. w J. z dnia 27 kwietnia 2007 r. w przedmiocie niepodejmowania uchwały przewidzianej w punkcie 6 porządku obrad, dotyczącym wyboru

członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami i zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 6910 (sześć tysięcy dziewięćset dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za wszystkie instancje.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki – Fabryki Przyrządów i Uchwytów B.-B. S.A. w B. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 sierpnia 2007 r., którym oddalone zostało powództwo wytoczone w dniu 27 czerwca 2007 r. przeciwko Fabryce Obrabiarek J. S.A. w J. o stwierdzenie nieważności uchwały nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy pozwanej z dnia 27 kwietnia 2007 r. w przedmiocie niepodejmowania uchwały przewidzianej w pkt 6 porządku obrad, dotyczącym wyboru członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami.

W sprawie jest niesporne, że w zwołanym przez zarząd pozwanej na dzień 27 kwietnia 2007 r. porządku obrad nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, w uwzględnieniu wniosku akcjonariusza pozwanej reprezentującego ponad jedną piątą kapitału zakładowego, umieszczono jako pkt 6 wybór członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Walne zgromadzenie najpierw podjęło uchwałę o przyjęciu porządku obrad, a następnie, na wniosek przewodniczącego zgromadzenia, uchwałę o „niepodejmowaniu uchwały przewidzianej w pkt 6 porządku obrad”. Przeciwko tej ostatniej uchwale głosowała powódka. Jej sprzeciw został zamieszczony w protokole. W wyniku podjęcia tej uchwały nie dokonano wyboru członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami.

Sąd Apelacyjny przychylił się do poglądu wyrażonego w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, że usunięcie z porządku obrad walnego zgromadzenia jakiegoś z jego punktów ma charakter czynności porządkowej, a nie merytorycznej i że może być dokonane przez walne zgromadzenie. Uchwała walnego zgromadzenia w tym przedmiocie nie jest więc sprzeczna z ustawą. Sąd Apelacyjny zwrócił przy tym uwagę, że gdyby powódka wystąpiła nie z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały, lecz z powództwem o jej uchylenie, to wówczas jej żądanie podlegałoby ocenie z punktu widzenia art. 422 § 1 w zw. z art. 385 § 3-9 k.s.h. i miałaby pełne zastosowanie wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 111/01 (OSNC 2004, nr 9, poz. 141).

Wyrok wymieniony na wstępie zaskarżyła w całości skargą kasacyjną powódka. Podstawę skargi stanowi naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 400 § 1 i art. 404 § 1 i 2 w zw. z art. 385 § 3-9 k.s.h. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku lub także wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi drugiej lub pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wynika z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku walne zgromadzenie akcjonariuszy pozwanej w dniu 27 kwietnia 2007 r. podjęło uchwałę o niepodejmowaniu uchwały przewidzianej w pkt 6 porządku obrad. W tym punkcie porządku obrad nie było jednakże przewidziane podjęcie żadnej uchwały. Przewidywał on wybór członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Do przystąpienia do takiego wyboru przez walne zgromadzenie nie jest potrzebne podjęcie uchwały przez to zgromadzenie (art. 385 § 3-9 k.s.h.). Czym innym jest uchwała walnego zgromadzenia o wyborze rady nadzorczej podjęta w wyniku głosowania oddzielnymi grupami (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 329/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 59). Uchwałę zaskarżoną w sprawie, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna, tak strony jak i Sądy rozpoznające sprawę potraktowały jako uchwałę o usunięciu (wykreśleniu) z porządku obrad pkt 6. Taka też w istocie była treść tej uchwały. Spowodowała ona, że walne zgromadzenie nie przeprowadziło wyboru członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami.

Dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej decydujące znaczenia ma przepis art. 385 § 3 k.s.h. Stanowi on, że na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego, wybór rady nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami, nawet gdy statut przewiduje inny sposób powołania rady nadzorczej. Już z brzmienia powołanego przepisu wynika, że jeżeli zostanie złożony wniosek, o którym w nim mowa, zarząd lub inna osoba uprawniona do zwołania walnego zgromadzenia (art. 399 k.s.h.) są zobowiązani do umieszczenia w porządku obrad zwoływanego najbliższego walnego

zgromadzenia wyboru członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami a walne zgromadzenie jest wówczas zobowiązane do przeprowadzenia takiego wyboru i to bez względu na to, że w spółce działa rada nadzorcza w pełnym składzie i że działająca rada nadzorcza powołana została w trybie art. 385 § 3-9 k.s.h. Wynika to także z celu instytucji wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami (art. 385 § 3-9 k.s.h.). Służy ona ochronie praw akcjonariuszy mniejszościowych przez zapewnienie im wpływu na skład rady nadzorczej. Umożliwia bowiem akcjonariuszom reprezentującym co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego możliwość wyboru swojego przedstawiciela do rady nadzorczej, co byłoby niemożliwe w wypadku wyboru na zasadach ogólnych (art. 385 § 1 i 2 k.s.h.). Zmiana składu akcjonariuszy, która nastąpiła po wyborze rady nadzorczej w trybie art. 385 § 3-9 k.s.h., może uzasadniać nowy wybór rady nadzorczej w tym samym trybie.

Przedstawiony wyżej pogląd został wyrażony na tle nieobowiązujących już przepisów kodeksu handlowego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 września 1998 r., I CKN 517/98, OSNC 1999, nr 3, poz. 57, z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1088/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 210 i zwłaszcza wyrok z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 111/01). Idea i zasadnicza konstrukcja przewidzianego w art. 379 § 3-5 k.h. wyboru członków rady nadzorczej spółki akcyjnej w drodze głosowania oddzielnymi grupami zostały przejęte przez kodeks spółek handlowych i wykładnia jego przepisów dotyczących tej materii (art. 385 § 3-9), a w szczególności art. 385 § 3, będącego odpowiednikiem art. 379 § 3 k.h., nie może być inna niż wykładnia przepisów kodeksu handlowego.

W razie złożenia przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego wniosku o wybór rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami i umieszczenia w porządku obrad walnego zgromadzenia dokonania takiego wyboru, walne zgromadzenie nie jest władne do zmiany porządku obrad prowadzącej do nieprzeprowadzenia na tym zgromadzeniu wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Uchwała walnego zgromadzenia w tym przedmiocie nie jest – jako uchwała o zmianie porządku obrad przez usunięcie (wykreślenie) z tego porządku jednego z jego punktów – czynnością porządkową. Ma ona charakter merytoryczny. Jej skutkiem jest

pozbawienie akcjonariuszy mniejszościowych przyznanego im przez ustawę prawa wyboru członków rady nadzorczej w drodze zapewniającej ochronę ich interesów, tj. w drodze głosowania oddzielnymi grupami (art. 385 § 3-9 k.s.h.). Uchwała taka jest sprzeczna z ustawą (art. 385 § 3 k.s.h.) i powództwo o stwierdzenie nieważności takiej uchwały, spełniające warunki przewidziane w art. 425 § 1 k.s.h., podlega uwzględnieniu na podstawie tego przepisu.

Nie jest zrozumiałe, dlaczego Sąd Apelacyjny, znając wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 111/01, nie podjął próby wykładni art. 359 § 3 k.s.h., uwzględniającej pogląd wyrażony w tym wyroku na tle art. 379 § 3 k.h. w sprawie o unieważnienie uchwały walnego zgromadzenia, dotyczącej tej samej materii co uchwała zaskarżona w rozpoznawanej sprawie. Okolicznością tą nie mogło być wytoczenie przez powódkę powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia, a nie powództwa o uchylenie uchwały (art. 422 § 1 k.s.h.). Powództwem, które w czasie obowiązywania kodeksu handlowego przysługiwało w razie podjęcia uchwały walnego zgromadzenia „wbrew przepisom prawa”, było powództwo o unieważnienie uchwały (art. 413 § 1 tego kodeksu). Według kodeksu spółek handlowych powództwem, które przysługuje w istocie z tego samego powodu (gdy uchwała walnego zgromadzenia jest „sprzeczna z ustawą”) jest powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały (art. 425 § 1 k.s.h.).

Z przytoczonych wyżej względów podstawa skargi kasacyjnej naruszenia prawa materialnego (art. 385 § 3 k.s.h.) jest oczywiście uzasadniona. Wobec nieoparcia skargi kasacyjnej także na podstawie naruszenia przepisów postępowania, Sąd Najwyższy stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy.

O kosztach postępowania w sprawie orzeczono na podstawie art. 108 § 1 zd. pierwsze w zw. z art. 98 § 1 i 3 i art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 21 i § 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).